

Наукові перспективи
Видавнича група

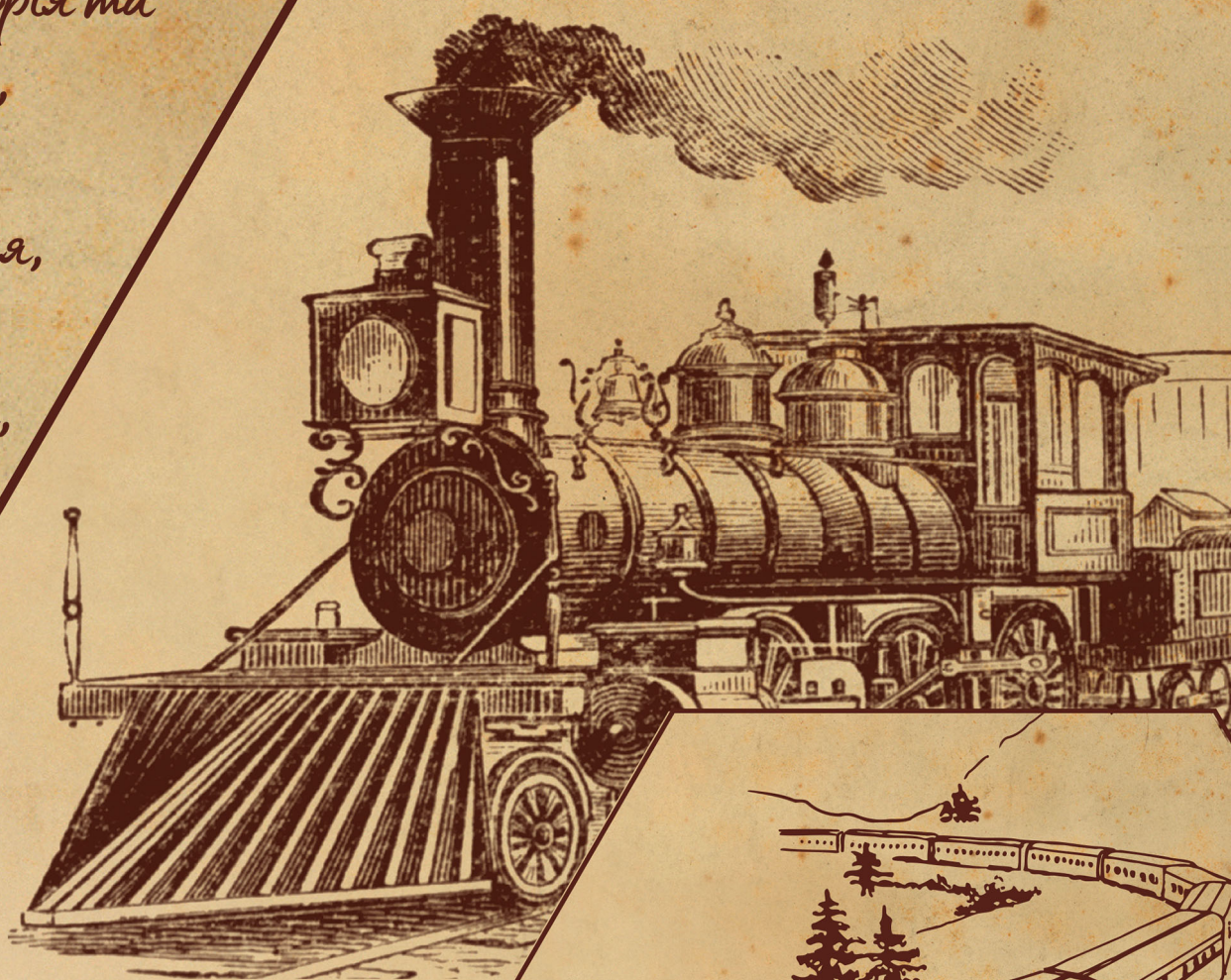

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ
НАУЦІ

№ 7(13)

2023

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея
докторів наук з державного управління»
Громадська організація «Асоціація науковців України»
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 7(13) 2023

Київ – 2023

*Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration»
Public Organization «Association of Scientists of Ukraine»
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

*("Pedagogy" Series, "Law" Series, Economy Series,
"Public Administration" Series, "Technology" Series,
"History and Archeology" Series)*

Issue № 7(13) 2023

Kyiv – 2023

«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 7(13) 2023. С. 858.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія КВ № 25116-15056Р.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 051 Економіка), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 11.07.2023, № 3/7-23).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної гільдії інженерів консультантів, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, техніки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір. Цільова аудиторія: науковці, працівники вищих навчальних закладів та наукових інституцій, здобувачі вищої освіти, а також фахівці тематики журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор: Дачій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Балабасва (Дорошенко) Катерина Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупника (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Закієв Іслам Муса-Огли - старший науковий співробітник кафедри підтримання льотної придатності авіаційної техніки Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Іванченко Євгенія Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ігнатович Сергій Ромуальдович - доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)

Кірдан О.Л., Стріюк М.В. <i>ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: НАУКОВІ РЕФЛЕКСІЇ УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ</i>	524
Кланічка Ю.В., Заячук Я.І. <i>ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ</i>	538
Клюєва С.Д., Ден Сіює <i>ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-СУБ'ЄКТНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА</i>	552
Конєва М.З., Власова В.П. <i>СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ</i>	564
Кравчук Л.С. <i>ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ» В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ</i>	574
Краснопольський В.Е., Пахомова Т.О., Курилова Ю.Р. <i>НАВЧАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ</i>	587
Кушнір В.В. <i>МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЕБ-ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ</i>	600
Мороз-Рекотова Л.В. <i>УПРАВЛІНСЬКА ПРАКТИКА МАГІСТРАНТІВ: ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ</i>	614
Мотика С.М. <i>УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТІВ ПІДГОТОВКИ В КРАЇНАХ НАТО</i>	629
Овсієнко Л.М. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ Й ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШО- КЛАСНИКІВ</i>	637

УДК 378.147(075.8)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7\(13\)-614-628](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7(13)-614-628)

Мороз-Рекотова Леся Вікторівна кандидат педагогічних наук, доцент, Бердянський державний педагогічний університет, вул. Шмідта, 4, Запорізька область, м. Бердянськ, 71100, Тимчасово переміщений до: вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, тел.: (099) 330-12-89, <https://orcid.org/0000-0001-5161-721X>

УПРАВЛІНСЬКА ПРАКТИКА МАГІСТРАНТІВ: ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ

Анотація. Після переміщення Бердянського державного педагогічного університету до обласного центру навчальна діяльність здійснюється виключно дистанційно. Це обумовлено і тим, що значна кількість викладачів та здобувачів залишилися на тимчасово окупованих територіях. Така форма організації навчання обумовила суттєвий перегляд програм практики в університеті, особливо це торкнулося кафедри дошкільної освіти, оскільки заклади дошкільної освіти перестали працювати повноцінно.

У статті розкрито можливості упровадження дистанційної практики на досвіді організації управлінсько-методичної (виробничої) практики здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти на освітньо-професійній програмі «Дошкільна освіта» в умовах дистанційного навчання (онлайн) в Бердянському державному педагогічному університеті. Обґрунтовано необхідність організації дистанційної практики в умовах війни, подано структуру програми практики на 12 кредитів ЄКТС, описано досвід та послідовність розробки програми дистанційної практики, стисло означено зміст програми практики, що зорієнтований не тільки на набуття hard skills, а й на набуття соціальних навичок (soft skills) упродовж періоду практики. Надано пояснення щодо нормативно-правового підґрунтя у формуванні необхідних компетентностей на основі вимог освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти та професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти».

Схарактеризовано зміст завдань та методичні рекомендації до їх виконання, проілюстровано оформлення подачі методичних рекомендацій до виконання завдань у сучасній, логічній, структурно виправданій формі. Розставлено акценти на суттєвих організаційних та змістових моментах. Наведено приклади завдань управлінського та методичного змісту та надано обґрунтування їх обрання у контексті необхідних у майбутньому професійних

компетентностей. Стисло описано особливості керівництва практикою у дистанційному форматі кожним керівником (індивідуальне визначення термінів виконання завдань, форми звітування із застосуванням дистанційних засобів).

Ключові слова: дистанційна практика, управлінська практика, методична практика, досвід упровадження, практика під час війни, інноваційна педагогічна технологія.

Moroz-Rekotova Lesia Viktorivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Berdyansk State Pedagogical University, Schmidta St., 4, Berdiansk, 71100, Zaporizhzhia oblast, Temporarily moved to: Zhukovs`ki St., 66, Zaporizhzhia, tel.: (099) 330-12-89, <https://orcid.org/0000-0001-5161-721X>

MANAGEMENT PRACTICE OF UNDERGRADUATES: DISTANCE FORMAT

Abstract. After moving Berdyansk State Pedagogical University to the regional center, educational activities are carried out exclusively remotely. This is due to the fact that a significant number of teachers and applicants remained in the temporarily occupied territories. This form of organization of education led to a significant revision of practice programs at the university, especially this affected the Department of Preschool Education, since preschool educational institutions ceased to work fully.

The article reveals the possibilities of introducing distance practice on the experience of organizing managerial-methodical (industrial) practice of applicants for the second (master's) level of higher education in the educational-professional program «Preschool education» in the conditions of distance learning (online) at Berdyansk State Pedagogical University. The necessity of organizing distance practice in war conditions is substantiated, the structure of the practice program for 12 ECTS credits is presented, the experience and sequence of developing a distance practice program are described, the content of the practice program is briefly outlined, which is focused not only on acquiring hard skills, but also on acquiring social skills (soft skills) during the period of practice. An explanation is provided on the legal basis for the formation of the necessary competencies on the basis of the requirements of the educational and professional program «Preschool Education» for applicants for the second (master's) level of higher education and the professional standard «Head (Director) of a Preschool Educational Institution».

The content of tasks and methodical recommendations for their implementation are characterized, the design of submission of methodical recommendations for the implementation of tasks in a modern, logical, structurally

justified form is illustrated. Emphasis is placed on significant organizational and substantive aspects. Examples of tasks of managerial and methodical content are provided and justification for their election in the context of professional competencies necessary in the future is provided. The peculiarities of practice management in a remote format by each manager (individual definition of deadlines for completing tasks, reporting forms using remote means) are briefly described.

Keywords: distance practice, management practice, methodological practice, implementation experience, practice during the war, innovative pedagogical technology.

Постановка проблеми. В умовах глобальних соціально-економічних перетворень в Україні, тих перспектив розвитку, які виокреслюються наразі в умовах війни, а також за безперечної інтеграції країни у світові економічні відносини, виокреслюються нові, більш жорсткі вимоги до сучасного фахівця, адже від його компетентності та спроможності до конкуренції залежить майбутнє нашої країни.

Підготовка майбутніх фахівців будь-якої галузі передбачає формування низки професійних, сталих (hard skills) компетентностей, передбачених ОПП спеціальності. Більше того, до цих професійних компетентностей додаються ще й гнучкі, змінні (soft skills), що відіграють неабияку роль в успішності професійного майбутнього кожного випускника закладу вищої освіти. Донедавна, всі заклади вищої освіти України працювали у нормальному штатному режимі і реалізовували багаторічно перевірену систему формування цих компетентностей. Проте спочатку світова пандемія, тепер війна в Україні зумовила стрімкий, форс-мажорний перехід багатьох закладів вищої освіти у змішаний або повністю дистанційний формат навчання.

Через тимчасове переміщення закладів вищої освіти південно-східного регіону, вони повністю втратили бази практик, здобувачі розпорошені не лише Україною, але й за кордоном, що значною мірою унеможлиблює організацію практики у синхронному форматі. І якщо за умов пандемії доступною була змішана форма навчання, то в умовах війни Бердянський державний педагогічний університет повністю перейшов на онлайн-навчання. В таких умовах система формування необхідного переліку компетентностей за спеціальністю 012 Дошкільна освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти в Бердянському державному педагогічному університеті зазнала певних трансформацій. Особливо це прослідковується у засобах проходження управлінсько-методичної (виробничої) практики, здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Перед розробниками програм практики постала гостра потреба у перегляді організаційно-методичних аспектів таким чином, щоб забезпечити

здобуття передбачених компетентностей навіть в умовах дистанційного проходження практики. Так, в освітньо-професійній програмі спеціальності 012 Дошкільна освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зазначено формування таких компетентностей під час проходження управлінсько-методичної (виробничої) практики: загальні – здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність працювати в команді; спеціальні – готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти; здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками; здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.

Задля забезпечення формування означених компетентностей постала необхідність у якісному перегляді засобів, закладених змістом затвердженої програми управлінсько-методичної (виробничої) практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації виробничої практики розглядали Н. Арінушкіна, П. Балабан, М. Балабан, Ю. Іванов, Н. Гресь, Т. Грищенко, Н. Дудник, О. Ковпак, Л. Кравець, К. Михасюк, Н. Онищенко, Т. Отрошко, В. Синишина, М. Токар та інші. Проте ці дослідження обійшли аспекти організації виробничої практики в умовах дистанційного (он-лайн) навчання. Спроби висвітлити особливості організації виробничої практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в умовах дистанційного навчання здійснено автором статті [1].

Функцією практичної компоненти ОПП постає не лише опанування обов'язкових та вибіркового компонент ОПП, а й формування практичних навичок роботи, зокрема, в професійній діяльності, вміння брати на себе відповідальність самостійного вирішення проблеми, знаходження конструктивних рішень, вихід із кризової ситуації.

Як зазначають Н. Арінушкіна та Т. Грищенко «значення практичної підготовки виходить далеко за межі окремого предмета, у зв'язку з чим профільні кафедри мають розробляти стратегію формування системи вмінь і навичок практичної роботи. Отже, необхідно виходити з рівня самостійності абітурієнтів та вимог до рівня самостійності випускників, щоб за період навчання запланований рівень був досягнутий» [2, С. 135]. Послуговуємося переконанням дослідників, що «питання якості професійно-практичної підготовки у вищій освіті має стати предметом постійного обговорення в колективах закладів вищої освіти, спільних з роботодавцями пошуків оптимальних рішень, а також одним з головних показників ефективності діяльності ЗВО [2, С. 135].

Як свідчать останні аналітичні дані [3], основним викликом проведення різних видів практик у закладах вищої педагогічної освіти є суперечність, зумовлена наявністю задекларованих у законодавчо-нормативних документах якісних змін у педагогічній освіті (Закон України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Концепція розвитку педагогічної освіти в Україні (2018)), зокрема й у процесі організації практик, та водночас реальною практикою неефективності практичної підготовки (відсутність належного фінансування, дискретність педагогічного партнерства, недостатність ресурсів для проведення практик в умовах змішаного і дистанційного навчання тощо).

У сучасних працях науковців (Н. Лазаренко [4], В. Луговий [5], Н. Ничкало, Л. Лук'янова, Л. Хомич [6] та інших) особливої уваги приділено питанням змісту і методичних засад організації різних видів практики, впровадження певної моделі практичної підготовки майбутніх педагогів з урахуванням зарубіжного досвіду. Як зазначає М. Вовк, «водночас поглибленого аналізу потребує проблема стану проведення практик на різних освітніх рівнях, що уможливить конструктивне оновлення змісту, форм, методів, технологій в сучасних реаліях» [3, С. 56].

Нагальною в сучасних умовах убачаємо думку М. Вовк щодо актуалізації необхідності модернізації у вищій освіті, зокрема створення умов для інтерактивного навчання за допомогою різних технологій навчання, насамперед інформаційно-комунікаційних, мережевих [7, С. 165].

Мета статті – розкрити можливості організації управлінсько-методичної (виробничої) практики здобувачів першого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти в умовах дистанційного навчання на досвіді кафедри дошкільної освіти Бердянського державного педагогічного університету.

Виклад основного матеріалу. Підготовка майбутніх фахівців на другому (магістерському) рівня здобуття вищої освіти сучасні дослідники нашої країни розглядають як відкритий, багатофункціональний та, що важливо, самостійний цикл педагогічної освіти. Це означає, що цей цикл має свої своєрідні функції, мету, зміст, форми та методи. І цей цикл педагогічної освіти може функціонувати лише за умови реалізації складних організаційних та змістово-процесуальних зв'язків. Набуває актуальності теорія неперервної освіти в умовах орієнтування на загальноєвропейську систему вищої освіти, яка орієнтована на кінцевий результат. Проте в умовах нестабільності, необхідно спиратися на нові підходи і принципи щодо формування професіоналізму майбутніх фахівців.

Сучасний стан освітянської галузі ставить високі вимоги до професіоналізму керівних кадрів систем освіти. Щоб задовольняти потреби сьогодення, керівник закладу дошкільної освіти повинен однаково ефективно

виконувати як педагогічні, так і управлінські функції. Не достатньо бути лише кваліфікованим педагогом (ще 10 років тому на посаду керівника дитячого садка могли призначити вихователя з великим стажем педагогічної роботи та вищою категорією), необхідно знати й розуміти, як функціонує об'єкт управління (заклад дошкільної освіти, система освіти району, міста, області тощо), вміти взаємодіяти з ним, оперативно впливати на нього відповідно до законів і принципів наукового управління, тобто бути компетентним управлінцем. Усе це ставить чіткі вимоги до керівника, чітко визначені Професійним стандартом «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти [8] і розмежовані на:

1) трудові функції, до яких увійшли:

- організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища;

- управління закладом дошкільної освіти;
- безперервний особистісний та професійний розвиток;
- лідерство і партнерська взаємодія;
- стратегічний розвиток закладу дошкільної освіти;

2) професійні компетентності, які складають:

- здоров'язбережувальна;
- проєктувальна;
- операційне управління закладом дошкільної освіти;
- організаційно-методична;
- комунікативна;
- здатність до навчання впродовж життя;
- інформаційно-комунікаційна;
- лідерська;
- емоційно-етична;
- стратегічне управління та розвиток закладу дошкільної освіти;
- стратегічна комунікація;
- нормативно-правова.

Розробники цього документу вбачають у ньому орієнтир для кар'єрного зростання, перевірки відповідності займаній посаді, професійного розвитку, а також підвищення кваліфікації керівників закладів дошкільної освіти.

Саме з огляду на масштабні реформи освіти на всіх рівнях, започаткованих найвищими органами влади ще до початку війни, та враховуючи вимоги цього документу, розробниками програми виробничої практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, було взято курс на формування компетентностей, які конче необхідні сучасному керівнику:

- відстежування змін нормативно-правової бази функціонування закладу дошкільної освіти, вміння «читати» нормативні документи, їх виконання;
- забезпечення функціонування закладу дошкільної освіти на засадах конкурентноспроможності у правовому полі;
- організація роботи з кадрами;
- здатність швидкого прийняття управлінського рішення, тощо.

Зауважимо, що в умовах дистанційної освіти, пріоритет необхідно надавати новітнім педагогічним технологіям, зорієнтованим на самовдосконалення, саморозвиток, діалогічні стратегії комунікації, що стане підґрунтям прийняття самостійних рішень, які не будуть спиратися на стандартний зразок. Організація дистанційної виробничої практики в умовах війни – є новітньою педагогічною технологією.

Опишемо досвід організації дистанційної практики здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти на кафедрі дошкільної освіти Бердянського державного педагогічного університету.

Робочим планом на виробничу практику відведено кредитів ЄКТС (360 год.), чого достатньо для формування необхідних навичок. Задля підвищення результативності у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців здійснено повний перегляд змісту програми практики та методичних рекомендацій, враховано різні можливості здобувачів та умови сьогодення, передбачено як офлайн, так і онлайн проходження практики. Розробниками програми враховано всі нормативні вимоги та побажання стейкхолдерів та самих здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Програму практики складено з урахуванням вимог ОПП спеціальності, «Професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти», законопроекту №8030 Закону України «Про дошкільну освіту» (2022). Програму адаптовано до умов змішаної форми навчання в Бердянського державного педагогічного університету в умовах війни.

Програма практики містить 6 змістових модулів з відповідним розподілом годин (табл. 1):

Таблиця 1

Структура змістових модулів управлінсько-методичної практики

№ ЗМ	Назва змістових модулів	Кількість годин
I.	Загальне ознайомлення із організаційно-методичними аспектами роботи закладу дошкільної освіти.	60
II.	Адміністративно-господарський напрям у діяльності керівника закладу дошкільної освіти.	60
III.	Методична робота у закладі дошкільної освіти.	60
IV.	Вивчення стану організації життєдіяльності дітей.	60
V.	Робота з батьками.	60
VI.	Керівник закладу дошкільної освіти	60
Всього годин		360

Структура програми передбачає такі компоненти: передмова (актуальність, основні результати згідно ОПП, права та обов'язки здобувачів), мета й основні завдання практики, програма практики, перелік звітної документації, методичні рекомендації у завданнях, нарахування балів за кожне завдання, інформаційні джерела з гіперпосиланнями, література, додатки.

Зміст практики зреалізовано у 6 завданнях (відповідно до змістових модулів), які містять різну кількість підзавдань. У їх зміст закладено опанування у повній мірі системи професійних компетентностей щодо вирішення типових завдань відповідно до посад, які може обіймати випускник, основним видом діяльності якого постає управлінська діяльність в закладі дошкільної освіти. Зміст програми практики орієнтований не тільки набуття *hard skills*, а й дає змогу здобувачам вищої освіти набути соціальних навичок (*soft skills*) упродовж періоду практики. Це в свою чергу сприяє підвищенню конкурентоспроможності майбутніх управлінців у галузі дошкільної освіти як на вітчизняному, так і європейському ринках праці, успішності на робочому місці в закладі дошкільної освіти.

Для подачі методичних рекомендацій до виконання завдань обрано сучасну, логічну, структурно виправдану форму, яка добре відповідає дистанційному формату. Враховуючи переваженість здобувачів текстовою інформацією через дистанційний формат навчання, особливості сприймання (кліпове мислення), схематичність та кольорові акценти на різних блоках методичних рекомендацій полегшують сприйняття матеріалу, що стає підґрунтям успішного виконання завдань (рис. 1).

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРАКТИКИ В ЗАВДАННЯХ

ЗАВДАННЯ 1

Загальне ознайомлення з організацією діяльності конкретного закладу дошкільної освіти

МЕТА

Визначити особливості організації діяльності ЗДО, ознайомившись зі змістом розділу «Прозорість та інформаційна відкритість закладу» блогу (або сайту) одного із закладів дошкільної освіти

ЩО ЗРОБИТИ:

- ✓ **Ознайомитись зі Статутом ЗДО**
та схематично відобразити його структуру (бажано розгорнуто, з ключовим змістом, що визначає особливості функціонування)
- ✓ **Ознайомитись з Ліцензією на провадження освітньої діяльності**
та визначити правовий статус та організаційно-правову форму ЗДО, вказати ці дані під схемою структури Статуту
- ✓ **Вивчити структуру та органи управління закладу**
та схематично відобразити підпорядкованість підрозділів у цій структурі, а також за можливості організаційну структуру ЗДО (підпорядкованість підрозділів та посад у ЗДО).
- ✓ **Проаналізувати кадровий склад**
Кількість педагогів у %:
за віком (20-30, 30-40, 40-50, більше 50 років);
за освітою (вища, середня спеціальна);
за кваліфікаційною категорією (спеціаліст, I, II, вища категорії);
за званням (без звання, «вихователь-методист».

ДО ПОРТФОЛІО:

1. Схема структури Статуту ЗДО
2. Схема структури та органів управління закладу
3. Схема організаційної структури ЗДО
4. Статистичні дані кадрового складу педагогічного колективу (в діаграмах)

ЗАВДАННЯ 2

Вивчення адміністративно-господарського напрямку діяльності керівника закладу дошкільної освіти

МЕТА

розкрити значення та складники адміністративно-господарського напрямку діяльності керівника ЗДО, його зміст

ЩО ЗРОБИТИ:

- ✓ **Ознайомитись з матеріально-технічним забезпеченням ЗДО**
та визначити його складники. Відобразити схематично.
- ✓ **Ознайомитись з Примірним перспективним меню ЗДО**
та проаналізувати, яку кількість (%) поживних речовин отримують діти на добу. Зробити висновок про те, чи відповідає це інструкції з організації харчування. Відобразити у таблиці:
- ✓ **Ознайомитись зі щорічним звітом керівника ЗДО**
та приблизно визначити, який відсоток від усієї інформації відведено питанням адміністративно-господарської діяльності, на що саме звертається увага. Відобразити у таблиці:

Білок %	Вуглеводи %	Жири %

Напрями	Нові проблеми	Вирішення проблеми
Матеріально-		

ДЛЯ ЗРАЗКА:

https://dnz44.rv.ua/?page_id=9535

<https://dnz6.edu.vn.ua/dlya-dopitlivix-malyat.html>

http://dnz150.edu.kh.ua/dlya_bat_kiv/statut_zakladu_doshkijnoi_osvi

<http://58.sadok-z.ua/materialno-tekhnichne-zabezpechennya-zakladu-osvity/>

<http://dnz43.bysthost7.com/?i=1>

<http://dnz43.byethost7.com/%d1%80% d1%96%d1%97%d0%bd%d0%b2%d1%92% d1%96/>

ДО ПОРТФОЛІО:

1. Схема матеріально-технічного забезпечення ЗДО.
2. Таблиця поживності продуктів на добу.
3. Таблиця аналізу щорічного звіту керівника ЗДО (щодо

Рис. 1. Скриншот сторінок методичних рекомендацій управлінсько-методичної (виробничої) практики

Проілюструємо. Завдання управлінського змісту.

Завдання 1. Загальне ознайомлення з організацією діяльності конкретного закладу дошкільної освіти. Містить такі підзавдання:

1 підзавдання. Ознайомитись зі статутом закладу дошкільної освіти та схематично відобразити його структуру (розгорнуто, з ключовим змістом, що визначає особливості функціонування).

Майбутні керівники закладів дошкільної освіти мають чітко усвідомлювати значення цього документа, розуміти важливість його чіткого змістового наповнення, а також мати уявлення про різні варіанти наповнення Статуту при різній правовій формі. Саме ознайомлення зі змістом Статуту, схематична форма подачі його структури сприяє формуванню аналітичної компетентності майбутніх керівників, вагу якої важко переоцінити.

2 підзавдання. Ознайомитись з ліцензією на провадження освітньої діяльності та визначити правовий статус та організаційно-правову форму закладу дошкільної освіти, вказати це на схемі структури статуту.

Мета цього завдання – унаочнити різні варіанти формулювань, строки дії, тощо.

3 підзавдання. Вивчити структуру та органи управління закладу та схематично відобразити підпорядкованість підрозділів у цій структурі, а також організаційну структуру закладу дошкільної освіти.

Для майбутнього керівника закладу дошкільної освіти важливо мати чітке уявлення про органи управління закладом, визначених чинним законом «Про дошкільну освіту» та організаційну структуру (підпорядкування підрозділів). Це сприяє розумінню того, хто, кому і в яких випадках підпорядковується, які функції, ким і кому можуть бути делеговані, хто і за що відповідає, тощо.

4 підзавдання. Проаналізувати кадровий склад (за віком, освітою, кваліфікацією, званням), відобразити у діаграмах.

Щороку заклад дошкільної освіти подає статистичний звіт за формою, до якої вносяться ці дані. Напрацювання вміння здійснювати відповідні розрахунки постає необхідною умовою успішності у майбутньому. Крім того, здобувачі паралельно з'ясовують, що для здійснення цих розрахунків, необхідно здійснити збір необхідної інформації про кожного педагогічного працівника (диплом про освіту, свідоцтво про підвищення кваліфікації, вирахувати педагогічний стаж та повний вік педагога, зібрати інформацію про кваліфікаційну категорію, тощо). Виконуючи це завдання, практиканти усвідомлюють, що слів педагога не достатньо, необхідно мати документальне підтвердження цих слів.

Завдання методичного змісту.

Завдання 3. Організація методичної роботи в закладі дошкільної освіти. Містить такі підзавдання:

1 підзавдання. Ознайомитись зі змістом методичної роботи закладу дошкільної освіти та визначити, що є підґрунтям вибору теми, виду та форми методичного заходу. Відобразити у таблиці:

Підґрунтя (річне завдання)	Вид, форма методичного заходу	Тема методичного заходу

Як свідчить власний досвід керування цим видом практики, це завдання викликає багато труднощів. До них в першу чергу належить нерозуміння здобувачами взаємозв'язку між зазначеними у таблиці компонентами. Саме тому їм складно самотужки розібратися у тому, що від них вимагається. Мета цього завдання якраз у тому, щоб розкрити цю взаємозалежність, продемонструвати єдність методичний дій упродовж навчального року. Аналіз річного плану роботи займає доволі багато часу у практикантів. І це зрозуміло. Проте на консультаціях з керівниками практики обов'язково робиться акцент на цьому ключовому аспекті методичної роботи.

2 підзавдання. Ознайомитись з річними завданнями закладу дошкільної освіти за 3 роки та прослідкувати, чи присутня в них взаємозалежність. Зробити припущення, на основі чого їх визначають. Відобразити у схемі.

Виконання цього завдання має на меті унаочнення наступності цих завдань, особливостей формулювання завдань, які реалізовуватимуться другий або третій рік, або ж визначаються уперше. Схематичне відображення добре ілюструє цю наступність. Як результат, здобувачів доходять умовисновку, що над одним річним завданням заклад дошкільної освіти працює упродовж трьох років, відслідковують особливість формулювання завдань у цей трирічний термін («Розпочати..., продовжити... вдосконалити...»), з'ясовують, що одне завдання реалізується шляхом застосування різних засобів.

3 підзавдання. Ознайомитись з протоколами засідань педагогічних рад в закладі дошкільної освіти та визначити напрям питань, які входять в її компетенцію. Прослідкувати, на що спрямовані прийняті рішення у вигляді схеми.

Педагогічна рада є колегіальним органом управління закладом дошкільної освіти, проте здобувачі не повно усвідомлюють її повноваження та силу. Відтак не досить чітко уявляють, які питання на неї виносять та що впливає на прийняття відповідних рішень. Тож аналіз протоколів засідань педагогічних рад сприятиме формуванню уявлень про зміст питань, які можуть обговорюватися на педагогічній раді та усвідомленню порядку винесення та прийняття рішень.

4 підзавдання. Розробити сценарій одного методичного нетворкінгу:

Вид (проблемний, практичний семінар тощо) за структурою: тема, мета, учасники, хід (розписати за принципом сценарію).

Методична робота в закладі дошкільної освіти має забезпечувати методичний супровід педагогічних працівників, забезпечення їх професійного зростання. Відтак у майбутніх вихователів-методистів мають бути сформовані навички розробки сценаріїв методичних заходів. Як свідчить власний багаторічний досвід роботи вихователем-методистом, якісно розроблений сценарій методичного заходу, продуманий до дрібниць забезпечить досягнення поставленої мети.

Поряд із завданнями на сторінці обов'язково надано покликання на діючі сайти закладів дошкільної освіти (які переглядаються щорічно на предмет їх активності), звідки здобувачі можуть почерпати потрібну інформацію у тому випадку, якщо вони не змогли знайти базу практики самостійно.

Результатами виконання стали осмислені схеми, які увійшли у звітну документацію.

Організація практики передбачала врахування великої кількості зовнішніх та внутрішніх чинників. З огляду на нестабільність інтернет з'єднання та різний час відключення електроенергії в різних регіонах країни на момент початку практики (співпало з відключенням електроенергії по всій Україні), настановча конференція відбувалася у двох варіантах – традиційному (zoom-конференція), яку відвідала половина здобувачів та нетрадиційному – надання відеозапису інструкції до програми практики в груповому чаті Telegram, що модерується керівником практики.

Робота зі здобувачами здійснювалася на основі акмеологічного, компетентнісного, діяльнісного та студентоцентрованого підходів. Зміст завдань, що пропонувалися, має переважно аналітико-синтетичний характер, що забезпечувало формування ключової компетентності майбутнього керівника закладу дошкільної освіти – здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.

Кожен здобувач, спільно з керівником практики, визначав терміни виконання завдань та форму звітування (листування електронною поштою, спілкування online (Viber, Zoome, Google Meet, Messenger, Telegram, мобільний зв'язок тощо). Невелика кількість запропонованих завдань виправдана їх глибиною, відносною складністю та потребою у тривалому часі для якісного виконання.

Традиційно посередині практики передбачено проведення наради керівників практики з нагальних питань, які виникають у ході практики. Наприклад, цього річ на обговорення було винесено форми звітування, вимоги до оформлення звітної документації (наприклад, практиканти цікавилися, чи можна схеми, передбачені для звіту накреслити від руки і вставити у звітний файл фото, бо зараз із інструментів для роботи лише смартфон) та критерії оцінювання відповідно до запропонованої шкали нарахування балів (естетика схем, діаграм – від руки чи у Excel, тощо).

Для майбутніх управлінців закладами дошкільної освіти важливо набути таких ключових компетентностей: здатність діяти соціально відповідально та свідомо, здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики тощо. Керівники практики під час оцінки виконаних завдань спираються першочергово саме на це. Відтак, в умовах війни зміст, а не інструменти відіграють першочергову роль.

Як засвідчили результати проходження практики здобувачі легко виконували завдання, пов'язані з аналізом документів, середовища, кадрового складу. Дещо важче давалися методичні розробки, бо тут необхідно було врахувати велику кількість складників (якісний склад педагогічних працівників, пріоритетні завдання закладу на навчальний рік, дистанційні засоби взаємодії педагогічного колективу, тощо). Як засвідчили самі

практиканти, постійне стресове напруження гальмувало творчий політ думки. Проте постійний контакт з керівниками практики та взаємопідтримка сприяли подоланню цих труднощів.

Проходження практики здобувачами денної та заочної форм навчання висвітлювалося на сторінках студентської газети БДПУ «Університетське слово» та групи кафедри у Фейсбук. Показовим можна вважати позитивний, сповнений словами вдячності, відгук здобувачів заочної форми навчання на сторінці кафедри у Фейсбук.

Звітна документація з практики засвідчила досягнення мети – ознайомлення з різними функціями управління закладом дошкільної освіти та функціональними обов'язками керівника закладу; формування умінь та навичок роботи на посаді керівника та вихователя-методиста, формування передбачених ОПП фахових компетентностей.

Висновки. В умовах війни Бердянський державний педагогічний університет, тимчасово переміщений у м. Запоріжжя, зіштовхнувся з низкою труднощів, які за 2022 рік поступово долалися. Організація виробничої практики – це виклик, який долався кожною випусковою кафедрою залежно від спеціалізації. Для кафедри дошкільної освіти це було найважче, адже задля безпеки дітей, заклади дошкільної освіти не функціонували повноцінно, відтак дистанційний формат організації виробничої практики виявився єдиною можливістю. Проте консолідованими зусиллями викладачів кафедри, стейкхолдерів та самих здобувачів, було знайдено дієву форму, наповнену відповідним змістом, яка забезпечила досягнення необхідної мети.

Отже, на основі упровадженої програми дистанційної виробничої управлінсько-методичної практики здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Бердянського державного педагогічного університету, можна зазначити дієвість та ефективність такої форми навчання.

Література:

1. Мороз-Рекотова Л. В. Організація педагогічної практики в умовах дистанційного навчання. *Colloquium-journal*. 2021. № 17(104). Ч. 3. С. 41–43. (Польща). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-pedagogichnoyi-praktiki-v-umovah-distantsiynogo-navchannya> (дата звернення: 02.06.2023)]
2. Аринушкіна Н. С., Грищенко Т. М. Компетентнісний вплив виробничої практики на працевлаштування випускників. *Вісник Харківського Національного автомобільно-дорожнього університету*. 2019. № 86. Т. 2. С. 135–140.
3. Вовк М. П., Соломаха С. О., Грищенко Ю. В. Сучасний стан організації практик у закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти: результати опитування. *Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти : аналітичні матеріали* / М. П. Вовк, Ю. В. Грищенко, С. О. Соломаха, Н. О. Філіпчук; Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. С. 55–71. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/731924/1/%D0%90%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%86%20%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%98.pdf> (дата звернення: 02.06.2023)

4. Лазаренко Н. І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції : монографія. Вінниця : ТОВ «Друк плус», 2019. 367 с.
5. Луговий В. І. Проблема освітньої якості у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Вип. 2(2). С. 5–23. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-1>
6. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід / за ред. В. Кременя. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 55 с. URL : <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali,-zarubijnyi-dosvid/> (дата звернення: 16.05.2023).
7. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2020. № 22. С. 150–165. DOI : <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2020.22.222016> (дата звернення: 25.05.2023).
8. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти». URL : <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=617126c6-1ffc-4636-9b4b-3566b2ab285d> (дата звернення: 07.07.2023).

References:

1. Moroz-Rekotova, L.V. (2021). Orhanizatsiia pedahohichnoi praktyky v umovakh dystantsiinoho navchannia [Organization of pedagogical practice in the conditions of distance learning]. *Colloquium-journal*, 17(104). Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-pedagogichnoyi-praktiki-v-umovah-distsantsiynogo-navchannya> [in Ukrainian].
2. Arinushkina, N.S. & Hryshchenko, T.M. (2019). Kompetentnisnyi vplyv vyrobnychoi praktyky na pratsevashtuvannia vypuskniv [Competence impact of industrial practice on the employment of graduates]. *Visnyk Kharkivskoho Natsionalnoho avtomobilno-dorozhnoho universytetu – Bulletin of Kharkiv National Automobile and Highway University*, 86 (2), 135-140 [in Ukrainian].
3. Vovk, M.P., Solomakha, S.O. & Hryshchenko, Yu.V. (2022). Suchasnyi stan orhanizatsii praktyk u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi i vyshchoi pedahohichnoi osvity: rezultaty opytuvannia [The current state of practice organization in institutions of professional higher and higher pedagogical education: survey results]. *Teoretychni i metodychni zasady orhanizatsii praktyky u zakladakh vyshchoi pedahohichnoi osvity: analitychni materialy – Theoretical and methodological bases of practice organization in higher pedagogical education institutions: analytical materials* (pp. 55-71). Kyiv : Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/731924/1/%D0%90%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%86%20%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%98.pdf> [in Ukrainian].
4. Lazarenko, N.I. (2019). *Profesiina pidhotovka vchyteliv u pedahohichnykh universytetakh Ukrainy v umovakh yevrointehratsii* [Professional training of teachers in pedagogical universities of Ukraine in the context of European integration]. Vinnytsia: TOV «Druk plius» [in Ukrainian].
5. Luhovyi, V.I. (2020). Problema osvitnoi yakosti u Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini [The problem of educational quality in the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 2(2), 5–23 [in Ukrainian].

6. Nychkalo, N., Luk'ianova, L. & Khomych, L. (2021). *Profesiina pidhotovka vchytelia: ukraïnski realii, zarubizhnyi dosvid* [Teacher training: Ukrainian realities, foreign experience]. V. Kremen (Ed.). Kyiv: Vyd-vo TOV «Iurka Liubchenka» [in Ukrainian].

7. Vovk, M. P. (2020). Tendentsii rozvytku pedahohichnoi osvity v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy [Teacher training: Ukrainian realities, foreign experience]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii – Aesthetics and ethics of pedagogical action*, 22, 150–165 [in Ukrainian].

8. Profesiïnyi standart «Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoi osvity [Professional standard «Head (director) of preschool educational institution»]. (n.d.) *uied.org.ua*. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=617126c6-1ffc-4636-9b4b-3566b2ab285d> [in Ukrainian].